

Степан Борчук,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри всесвітньої історії
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
Людмила Дрогомирецька,
кандидатка історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

«Гібридна війна»: концептуальні підходи до змісту поняття

У багатьох галузевих науках буття чи явище, що виникає із поєднання принаймні двох, які значно один від одного відрізняються, компонентів визначається поняттям «гібрид». Так, одиницю, що утворилася в результаті схрещування двох сортів, порід або видів у біології називають гібридом; одиницю, що утворилася в результаті схрещування двох сортів, порід або видів гібридом називають у геральдиці; у суспільних науках також вживається поняття «гібрид», «гібридний», «гібридна». Досить вживаним на сучасному етапі є поняття «гібридні війни». Воно використовується щодо ситуацій, коли явні бойові дії не ведуться [2].

Автором концепції гібридної війни є колишній офіцер морської піхоти, а нині вчений американського міністерства оборони Ф. Хоффман. На його погляд, конфлікт може мати в собі багато причин та учасників (т.б. бути мультимодальним), але мати одну ціль і направлений проти одного ворога чи направлений проти кількох держав, або учасників конфлікту. Відповідно це передбачає різність підходів та критеріїв до класифікацій воєнних конфліктів [6]. Аналізуючи сучасний стан речей у міжнародних відносинах Ф. Хоффман прогнозує, що майбутні загрози можуть більшою мірою характеризуватись як гібридна суміш традиційних і рідкісних тактик. Ці загрози на сучасному етапі визначаються як децентралізоване планування, і можуть бути виконані за участю недержавних суб'єктів з використанням як простих, так і складних технологій. Гібридні загрози передбачають різні способи ведення війни, у тому числі з використанням звичайного озброєння, тактик і рідкісних формувань, терористичних актів (зокрема насильства і примусу), а також як спосіб, відсутність порядку кримінального судочинства. Дослідник вказує, що сучасні гібридні війни можуть розв'язувати як держави, так і суб'єкти без державного статусу. Організаторами цих мультимодальних операцій можуть виступати різні служби спеціального призначення. Так, держави, групи, суб'єкти, державні спонсори або ті, хто фінансує свої власні дії, під час таких конфліктів отримують доступ до сучасних військових рішень, у тому числі до зашифрованих систем командування, ракет «земля-повітря» та інших сучасних систем [6].

При цьому, сучасний американський дослідник Ф. Хоффман констатував, що Росія перша використала гібридні можливості у війні проти Грузії у 2008 р.

Ще один підхід до визначення змісту поняття «гібридна війна» запропонував у монографії «Повітряна міць для гібридної війни», виданій Інститутом Мітчелла Асоціації ВВС США (2009 р.) Майкл Айшервуд: «гібридна війна – це війна, що стирає різницю між чисто конвенційною та типово нерегулярною війною» [4].

В українській історичній та політологічній науках також сформувались свої підходи до трактування змісту поняття «гібридна війна». Так, сучасні українські дослідники-правознавці Власюк В., Кармак Я. запропонували власний підхід до визначення поняття «гібридна війна», під яким розуміють сучасний вид війни, де в конфлікті використовуються різноманітні засоби нападу та оборони держав, що виходять за рамки конвенційно-визначених варіантів та видів ведення війни (не тільки матеріальні традиційні види зброї, а й модельно-організаційна та інформаційна види зброї [1]. На думку українського дослідника А. Котенка, гібридна війна – це комбінація традиційних та нетрадиційних методів ведення війни, які включають використання сил спеціального призначення, нерегулярних збройних формувань, підтримку внутрішніх заворушень та сепаратистських рухів, інформаційну війну та пропаганду, дипломатичні заходи, кібератаки, економічний тиск [5].

Отже, незважаючи на різні концептуальні підходи до визначення поняття «гібридна війна», більшість дослідників зазначає, що визначальним у її трактуванні є визначення, що це війна, яка поєднує як традиційні (ведення бойових дій), так і нетрадиційні форми боротьби зі супротивником (здійснення інформаційних та кібератак, використання різних технологій маніпулювання суспільними настроями, впливами на еліти країни).

Література:

1. Власюк В., Кармак Я. Право і громадянське суспільство. 2015. № 1. С. - 232.
2. Demirjian K., Birnbaum M. Amiddoubts, truce in Ukraine appears to take hold // The WashingtonPost. URL: https://www.washingtonpost.com/world/us-alleges-russian-fighting-in-ukraine-hours-ahead-of-cease-fire/2015/02/14/ae2094fa-cb86-4b5d-b309-b5fe07fba733_story.html
3. Котенко А. Гібридна війна як форма сучасного міжнародного конфлікту. Міжнародні відносини. Серія “Політичні науки”. 2017. №13. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3070/2758
4. Major Shane R. Reeves, Major Robert E. Barns by The New Griffin of War. Hybrid International Armed Conflicts. Academic joutnal article “Harvard International Review” 2013. URL: <https://www.questia.com/library/journal/1G1-316203914/the-new-griffin-of-war-hybridinternational-armed>
5. Савин Л. Гибридная война. / Информационно-аналитический портал Геополитика. 27 янв. 2015. URL:<https://www.geopolitica.ru/article/gibridnaya-voyna#.VazC1qTtmkoh>
6. Frank G. Hoffman. Conflictinthe 21st century: therise of hybrid wars. Arlington, Virginia. URL: https://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf